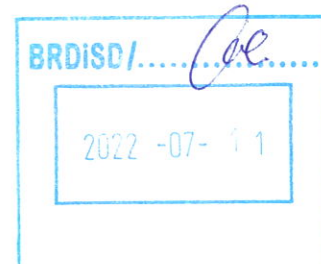

prof. dr hab. Anna Goebel
Uniwersytet Artystyczny im. M. Abakanowicz
w Poznaniu
anna.goebel@uap.edu.pl

Poznań, dn. 07.07.2022

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pani mgr Magdaleny Komar pt.
„PRAKTYKI WSPÓLISTNIENIA. Projekt instalacji. Między naturą a symbolem” w
dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Podstawowe dane o doktorantce

Mgr Magdalena Komar jest absolwentką paryskiej ESMOD (Esomade Ecole Supérieure des Arts et Technique de la Mode), którą ukończyła w 1997 roku z nagrodą specjalną Michele Lemaire. ESMOD to najstarsza szkoła mody na świecie. W 2002 roku doktorantka odbyła staż w studiu Haute Couture Christiana Lacroix w Paryżu, a w następnym roku w firmie specjalizującej się w hafcie oraz aplikacjach materiałowych - Forza Giovane w Ankonie we Włoszech. W 2003 roku uzyskała dyplom licencjacki w Loughborough College of Art and Design na Wydziale Multi Media Textiles.

Od 1998 roku Magdalena Komar podejmuje współpracę kostiumograficzną i scenograficzną w filmie i teatrze TVP. Jest autorką kostiumów do teledysków muzycznych, filmów fabularnych, między innymi - „Portret Podwójny”, reż. Mariusz Front, „Bellissima”, reż. Artur Urbanowski, „Ostatnia Akcja”, reż. Michał Rogalski) oraz do spektakli telewizyjnych między innymi („Druga Matka”, reż. Izabella Cywińska, „Beztlonowe”, reż. Łukasz Barczyk, „Łzy”, reż. Filip Zylber.

Działalność projektową Magdalena Komar rozpoczęła od projektów luksusowych szali

i fularów, które pojawiły się w Paryżu oraz w Londynie pod jej własną marką MAGDALENA. Od 2005 roku doktorantka zajmuje się tworzeniem nowoczesnych haftów, aplikacji i wzorów na materiały do kolekcji prêt-à-porter i haute couture. Współpracuje ze znanymi firmami mody takich jak - Chanel, Fendi, Donna Karan, Alexander Wang, Zac Posen, Diane von Furstenberg, Kenneth Cole, J. Crew, Isa Seta, Kate Spade, Calvin Klein Home, Banana Republic, Victoria's Secret. W latach 2004 – 2017 współpracowała z Julius Schofieldem z Indesign w Londynie, który ją reprezentował na rynku modowym w Europie oraz w Stanach Zjednoczonych. Artystyczne i projektowe obszary działań twórczych mgr Magdaleny Komar są wielowątkowe, co potwierdzają jej ciągłe poszukiwania indywidualnych rozwiązań w oparciu o różne techniki i materie tekstylne. Przez ostatnie lata domeną jej twórczości artystycznej i projektowej jest tkanina. Autorka tworzy indywidualne struktury tkanin, które są rezultatem jej odważnych eksperymentów oraz niekonwencjonalnego postępowania w procesie twórczym. Doktorantka jest doświadczoną i uznaną projektantką, za swoje kolekcje otrzymała liczne nagrody w kraju i za granicą. Na dorobek naukowo – dydaktyczny kandydatki składają się publikacje artykułów w czasopismach oraz w książce pt. "Discovering Women in Polish Design, wyd. Adam Mickiewicz Institute, Warszawa 2009. Pełen wykaz działalności artystycznej, projektowej, pedagogicznej i organizacyjnej pani Komar znajduje się w załączonym dossier.

Od 2010 roku doktorantka prowadzi Pracownię Materiałoznawstwa i Projektowania Tkanin w Katedrze Mody w warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych. Swoją wiedzę i doświadczenie umiejętnie przekazuje studentom. Realizuje liczne warsztaty dotyczące szeroko pojętej tkaniny. Magdalena Komar jest zaangażowana w prace organizacyjne w uczelni, od 2019 roku pełni funkcję opiekuna Koła Naukowego Projektowania Materiałów dla studentów Katedry Mody; zorganizowała warsztat sitodruku, który poszerzył możliwości kreatywne dla studentów.

Ocena rozprawy doktorskiej

Teoretyczna część rozprawy doktorskiej pani mgr Magdaleny Komar jest ściśle związana z zagadnieniem podjętym w jej projekcie pt. *PRAKTYKI WSPÓLISTNIENIA – projekt instalacji. Między naturą a symbolem*. Spotykamy się z tekstem dotyczącym rozważań autorki świadomej własnych działań artystycznych, poszukującej

indywidualnego języka wypowiedzi twórczej. Jej dysertacja składa się z ośmiu rozdziałów, wstępu, zakończenia, dokumentacji fotograficznej, celowo zamieszczonymi cytatami oraz bibliografii.

Praca ta jest podróżą, która w ciekawy sposób wiedzie nas przez różne obszary wiedzy, dotyczące zainteresowań doktorantki, związanych z realizacją jej projektu. Autorka stawia sobie pytania - czy natura może być podmiotem, czynnikiem współpracującym w kreacji artystycznej? Czy Natura tworzy Sztukę? Magdalena Komar wprowadza nas w swój świat, świat współodczuwania z Pszczołami. Opisuje własne doświadczenia współpracy z naturą, w łączności z nią, jej rytmem, zmiennością. Obserwuje życie pszczół, poznaje tajemnicę ich gatunkowego trwania i sposoby jej odczytywania przez ludzkość na przestrzeni dziejów. Obcowanie z Pszczołami, zachwyt dla ich organizacji społecznej, dla wiedzy inżynierskiej były dla niej spotkaniem z harmonią, nowym doświadczeniem. W tekście Magdalena Komar przywołuje znaczące osobowości ze świata nauki m. innymi Stanisława Brzozowskiego, Edwarda O. Wilsona, Georga Pichta, Amotzema Zahaviego, Martina Bubera i wielu innych.

Amerykańska biologka, filozofka Donna J. Haraway stała się dla Magdaleny Komar autorytetem, a jej książka „Staying with the Trouble, Making Kin in Chthulucene” była dla niej bezpośrednią inspiracją do podjęcia projektu „Praktyki współistnienia”. Doktorantka odwołuje się do zaproponowanej przez J. Haraway metody tworzenia nowych relacji z naturą, opartej na dialogu, poszukiwaniu sposobu tworzenia nowych układów, powiązań międzygatunkowych. Autorka opisuje również teorię Seryjnej Endosymbiozy autorstwa Lynn Margulis, która uważa, że symbioza, wzajemne korzyści wynikające ze współistnienia bardzo różnych istot, to szansa na bardziej humanistyczną przyszłość. Praca teoretyczna Magdaleny Komar w interesujący sposób zapoznaje nas z procesem jej badań, zapisem ich śladów. Autorka proponuje, jak sama wyznaje „wyjście poza siebie”, poza „podział Ja- Pszczoły”, jako strategię na poszukiwanie nowego usytuowania człowieka w relacji z florą i fauną. Podkreśla jaką ważną rolę pełnią Pszczoły dla przetrwania Homo Sapiens oraz zwraca uwagę na niepokojące zjawisko masowego ich wymierania. Pszczoły odgrywają istotną rolę na naszej planecie, są niezbędne dla ekosystemu. Jaki byłby świat bez pszczół? Autorka zadaje pytanie o przyszłość gatunków zamieszkujących ziemię. Jak pisze „... samo przywołanie pojęcia „natury” nie przynosi już ukojenia, jest raczej gęstością powiązań. Niemożliwe jest już dziś odwołanie się do „równowagi przyrody”, jej względnie stabilnej

przeszłości, jako siły zdolnej do przywracania porządku." Bez środowiska naturalnego nie jesteśmy w stanie przetrwać, ale natura ma siłę - ocaleje.

Przed przystąpieniem do pracy badawczej, doktorantka zdobywała wiedzę teoretyczną i praktyczną. Jako dociekliwa badaczka, docierała do materiałów trudno dostępnych. Doceniam rozległy zakres literatury jaki sobie przyswoiła, a istotne informacje i niezbędną pomoc uzyskiwała bezpośrednio od pszczelarzy, którzy towarzyszyli jej przez cały okres trwania eksperymentu. W wybranym miejscu autorka ustawiła swój ul, który wraz z rodziną Pszczół był dla niej miejscem przyszłej realizacji, środowiskiem badawczym, rodzajem laboratorium do odkrywania nieznanego jej świata. Obserwacja owadów, ich działań, reakcji, pozwoliły dotrzeć doktorantce do prawdziwego obrazu ich życia, aby znaleźć obszar wzajemnego komunikowania się. Przyglądała się ich niestałości, ich pracy, jak budowały twory zasklepionych komórek w plastrze miodu. Swój dialog z Pszczołami Magdalena Komar oparła na formach graniastosłupów, a więc formach dobrze im znanych. Przy pomocy własnoręcznie preparowanego filcu, muślinu jedwabnego i pszczelego wosku tworzyła struktury heksagonalne oparte na powiązaniach międzygatunkowych. Rozpięła je na pszczelich ramkach i umieściła w ulu. Autorski projekt powstawał przez nieintencjonalną, trudną do kontrolowania współpracę artystki ze światem natury, był otwartym procesem, eksperymentem. Doktorantka nie narzucała sobie ograniczeń, przyjęła metodę pozbawioną zaplanowanych oczekiwań. Było to słuszne założenie, gdyż celem jej była próba wejścia w relacje z Pszczołami, a nie tylko badanie w dziedzinie etologii. Artystka wykonywała znikome gesty, a Pszczoly zmieniały powstające formy, które ulegały ciągłej transformacji, narastały w nieprzewidywalny sposób, zmieniały się w czasie. Ta wspólna praca splatała organiczne materie pochodzące od różnych gatunków (wełna, jedwab, wosk), tworząc tkaninę egzystencji, posiadającą symboliczny wymiar. Ten dwuletni okres badań, wymagający od autorki cierpliwości, wspólnego przebywania z Pszczołami oraz jej dużej uważności zakończył się powodzeniem, powstaniem serii zaskakujących obiektów, które są obrazami „symbiotycznej tkaniny” i jak doktorantka pisze jednocześnie są „wycinkami życia.”

Multisensoryczna instalacja pt. *Praktyki współistnienia. Między naturą a symbolem* jest wynikiem eksperymentu, podjętego dialogu-gry między artystką a Pszczołami. Składa się z szesnastu obiektów, filmu dźwiękowego dokumentującego poszczególne etapy powstania struktur, tkaniny symbiotycznej ukazującej w trzech wymiarach ostateczny

rezultat procesu twórczego, kompozycji muzycznej łączącej dźwięki wydawane przez rój pszczół z dźwiękami współczesnego miasta. Ścieżka poszukiwań Magdaleny Komar skierowana jest ku eksperymentowi, gdzie znaczącą rolę odgrywa niepewność oraz element ryzyka.

Jej otwartość na współpracę z Pszczołami była nieprzewidywalnym procesem, próbą odrzucenia perspektywy antropocentrycznej, wejściem w dialog z innym gatunkiem. Projekt doktorantki prezentuje nową dla niej filozofię kreacji - otwarcia się na możliwości współtworzenia z naturą.

Konkluzja

Praca doktorska mgr Magdaleny Komar jest istotnym etapem jej rozwoju intelektualnego i artystycznego; wnosi wartości refleksyjne odnoszące się zarówno do przeszłości, jak i czasów nam współczesnych. Jest oryginalnym dokonaniem artystycznym i projektowym; całość oceniam pozytywnie. Kandydatka jest przygotowana do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej i pedagogicznej.

Po przeanalizowaniu i ocenie całości doktoratu pani mgr Magdaleny Komar pt. *Praktyki współistnienia-projekt instalacji. Między naturą a symbolem*. Stwierdzam, że spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim określone w art.13 ust.1. ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym, stanowi podstawę dalszych etapów postępowania w celu nadania kandydatce stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Anna Jurek

AJ